

Судинні рослини: систематика, географія, флора

М.М. ФЕДОРОНЧУК¹, Л.М. ГУБАРЬ¹,
О.А. ФУТОРНА^{1, 2}

¹Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, МСП–1, Київ, 01601

²Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кафедра ботаніки
вул. Васильківська, 64, МСП–1, Київ, 01601, Україна
Syst@botany.kiev.ua

ТИПІФІКАЦІЯ ВИДІВ РОДУ *Puccinellia* Parl. (*POACEAE*), ОПИСАНИХ З ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Ключові слова: таксономія, тип виду, базиснім, голотип, лектотип, синтип, неотип, *Poa*, *Puccinellia*

У „Флорі УРСР” В.І. Кречетович наводить чотири види роду *Puccinellia* Parl. – *P. distans* (Jacq.) Griseb. (за В.І. Кречетовичем *P. distans* (L.) Parl.), *P. fominii* Bilyk, *P. palustris* (Seen) Grossh. та *P. dolicholepis* V. Krecz. (Кречетович, 1940). Систематику видів роду *Puccinellia* у флорі України вивчали також Г.І. Білик (1938; 1952) та М.В. Клоков (1950), у результаті чого було описано п’ять нових для науки видів: *P. syvaschica* Bilyk, *P. fominii* Bilyk, *P. brachylepis* Klokov, *P. bilykiana* Klokov, *P. pseudoconvoluta* Klokov.

В опрацюванні М.М. Цвельова (Цвелев, 1974) для України наводяться п’ять видів роду *Puccinellia*: *P. distans* (Jacq.) Griseb., *P. bilykiana*, *P. gigantea* (Grossh.) Grossh., *P. fominii*, *P. syvaschica*. Їх вивчення узагальнено в роботі Ю.М. Прокудіна (Прокудин та ін., 1977).

На основі власних досліджень і критичного аналізу праць В.І. Кречетовича, М.В. Клокова, Ю.М. Прокудіна й інших науковців С.Л. Мосякін вказує для флори України вже 10 видів роду *Puccinellia* (Mosyakin, 1992). Крім вище процитованих чотирьох видів та агрегату *P. gigantea* aggr., куди він відніс *P. brachylepis* та *P. limosa* (Schur) Holmb., автор наводить ще чотири адвентивних види (*P. hauptiana* Krecz., *P. nuttalliana* (Schult.) A.S. Hitchc., *P. tenuissima* Litv. ex Krecz., *P. poecilantha* (K. Koch) Grossh.), знайдених ним на території м. Києва (переважно біля станції метро

„Петрівка”) в 1990 р. Такий самий видовий склад роду *Puccinellia* подано і в номенклатурному зведенні судинних рослин України (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999).

У нашій публікації ми наводимо відомості з типіфікації видів роду *Puccinellia*, описаних із території України. Для кожного виду вказуються базіонім, основна синоніміка, номенклатурний тип (із цитуванням протологу) та автори, які його виділили, а також місце зберігання типового гербарного зразка. Тип подається за оригінальним описом на гербарній етикетці (зі збереженням старих назв адміністративних пунктів).

Типіфікацію видів роду *Puccinellia* здійснювали за правилами Міжнародного кодексу ботанічної номенклатури (McNeill J., Barrie F.R., Burdet H.M. et al., 2005).

***Puccinellia* Parl.**

1. *Puccinellia brachylepis* Klokov, 1950, Ботан. мат. (Ленинград), **12**: 45; Прокуд., 1977, Злаки Укр.: 384.

Протолог: „RSS Ucr., dit. Stalinensis, peninsula maeotica Bjelassarajskaja Kossa, 03 VI 1927, legit S. Postriganj” („УССР, Сталинская обл., Белосарайская коса на Азовском море, 03 VI 1927, собрал С. Постригань”).

Голотип: „Distr. Mariupol. Білосарайська коса. Сухий лиман, 03 VI 1927 р., зібрав С. Постригань” (*KW*, s.n.).

Примітка: детальніші вказівки місцезнаходження типу (УССР, Ворошиловградская обл.) у протолозі обумовлені вимогами до оформлення рукопису в періодичних виданнях, а також змінами в адміністративному районуванні.

2. *Puccinellia bilykiana* Klokov, 1950, Ботан. мат. (Ленинград), **12**: 46; Прокуд., 1965, Визначник ...: 94.

Протолог: „RSS Ucr., dit. Charcov., distr. Koselszczansk., prope pagum Solonytzi, in pratis salsugineis, 3–4 VII 1932, legit Czerniak” („УССР, Харьковская обл., Козельщанский район, у сел. Солоницы (Солонцы), на засоленных лугах, 3–4 VII 1932, собрал Черняк”).

Лектотип: „Харьківська обл., Козельщанський р., с. Солониці, 03 VII 1932, зібрав Черняк” (*KW*, № 093467) [М. Fedoronchuk, L. Gubar, O. Futorna, hoc loco; L. Gubar, 10.09.2010, in herb.].

Синтип: „Харьківська обл., Козельщанський р., с. Солониці, 04 VII 1932, зібрав Черняк” (*KW*, № 093468) [М. Fedoronchuk, L. Gubar, O. Futorna, hoc loco; L. Gubar, 10.09.2010, in herb.].

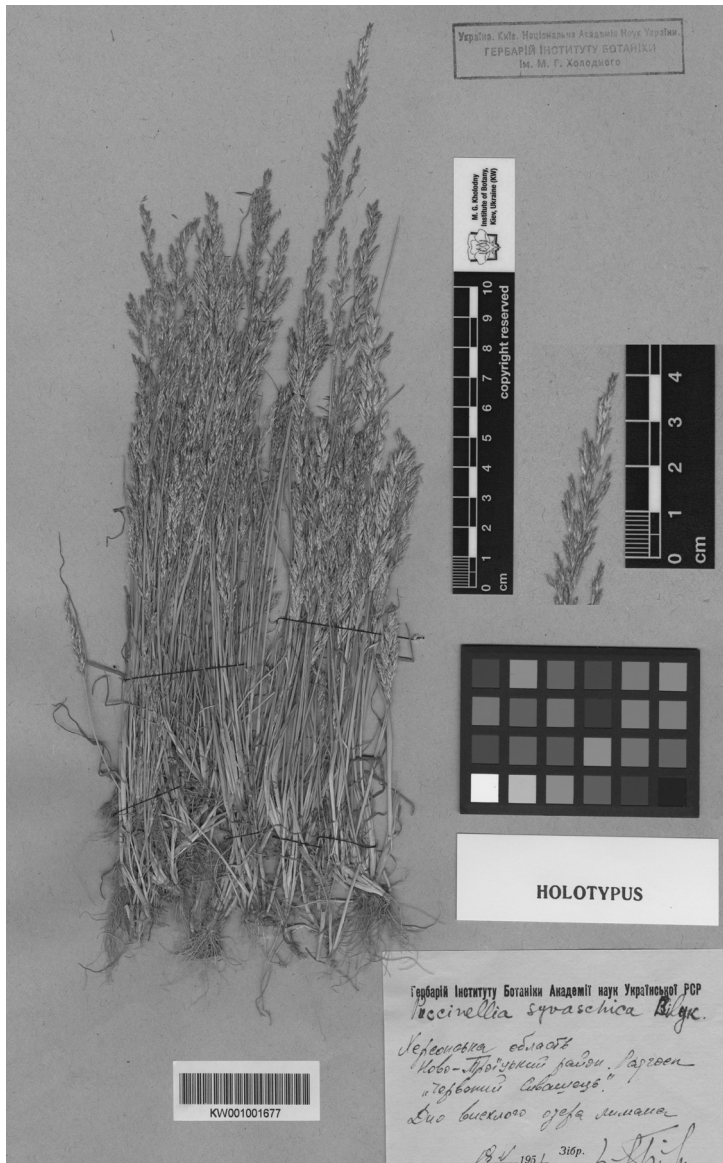
Примітка: за протологом, типовий зразок зберігається в Інституті ботаніки. У загальних фондах гербарію *KW* є два автентики, етикетки яких відповідають протологу. З них один зразок зібраний 03 VII 1932, а другий – 04 VII 1932. Саме їх мав на увазі автор виду, цитуючи як типові. Але оскільки М.В. Клоков конкретно не вказав голотипу, то з цих зразків, які є синтипамі, один ми обрали як лектотип, інший – як паратип.

3. *Puccinellia fominii* Bilyk, 1938, Зб. праць пам. акад. Фоміна: 218; В. Креч., 1940, Фл. УРСР, 2: 273; Прокуд., 1951, Фл. Крыма, 1, 4: 86; він же, 1965, Визначник ...: 94.

Протолог: „Reperi in Arabatskaja strilka prope oppidum Geniczesk in littore Syvaschica.” („Зібрана мною на Арабатській стрілці близько м. Генічеська на солончаку біля Сиваша, 09 IX 1936 р.”).

Неотип: „Херсонская обл., Геническ, Арабатская стрелка, по левую сторону ж. дороги, от 1 до 2 км. 18.VIII.1968. А. Краснова” (*KW*, 013142) [М. Fedoronchuk, L. Gubar, O. Futorna, hoc loco; L. Gubar, 10.09.2010, in herb.].

Примітка: І.Г. Білик, описуючи вид, не вказав місце зберігання типового зразка. Детальні пошуки його в гербарних колекціях Ботанічного інституту імені В.М. Комарова РАН (*LE*) та Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України – (*KW*) не дали бажаних результатів. Можливо, він втрачений. Тому за неотип ми обрали єдиний зразок, зібраний із locus classicus, що зберігається в гербарії *KW*.

Голотип *Puccinellia syvaschica* Bilyk (*KW*)

Holotype of *Puccinellia syvaschica* Bilyk (*KW*)

4. *Puccinellia pseudoconvoluta* Klokov, 1950, Ботан. мат. (Ленинград), **12**: 44; Прокуд., 1977, Злаки Укр.: 365, pro syn. *P. distans* (Jacq.) Parl.

Протолог: „RSS Ucr., dit. Vorochilovograd., prope pagum Verchnjeje, in salsis, 3–4 VIII 1927, legit J. Zoz” („УССР, Ворошиловградская обл., возле с. Верхнее, на солончаках, 3–4 VIII 1927, собрал И. Зоз”).

Лектотип: „С. Верхнее Артемовской окр. Солончак между пол. ж. д. и балкой Крутенькой. 03 VIII 1927, собр. Зоз” (*KW*, 093469) [M. Fedoronchuk, L. Gubar, O. Futorna, hoc loco].

Примітка: в гербарії *KW* зберігається лише один типовий зразок, зібраний 03 VIII 1927 р., який ми обрали за лектотип. Детальніші вказівки місцезнаходження типу (УССР, Ворошиловградская обл.) у протолозі обумовлені вимогами до оформлення рукопису в періодичних виданнях, а також змінами в адміністративному районуванні.

5. *Puccinellia syvaschica* Bilyk, 1952, Ботан. журн. АН УРСР, **9** (3): 77; Прокуд., 1965, Визначник ...: 93.

Протолог: „RSS Ucr., dit. Chersonensis, distr. Novo-Troizkiensis, pag. Czervonyj Syvascez, loco salso inundato littorali, 18 V 1951, legit G.I. Bilyk” („УРСР, Херсонська обл., Ново-Троїцький район, радгосп „Червоний Сивашець”, солончак на дні висохлого лиману біля Сиваша. 18. 05. 1951, зібрав Г.І. Білик”).

Голотип: „Херсонська обл., Ново-Троїцький р-н, радгосп „Червоний Сивашець”. Дно висохлого озера лиману. 18 05 1951, зібрав Г.І. Білик” (*KW*, № 001001677).

Примітка: цей вид є найменш дослідженим у флорі України. Загалом у гербарії *KW* зберігаються вісім зразків, датованих 1950–1960 роками. Відомості про сучасні його місцезростання наведено в літературних джерелах (Дубина, Дзюба, Нойгойзлова та ін., 2007; Коломійчук, 2002; Уманец, 2000). *P. syvaschica* занесена до Європейського Червоного списку, а угруповання формації *Puccinellietum syvaschicae* містяться у переліку рідкісних угруповань, які підлягають охороні в „Зеленій книзі України” (2009) (рисунок).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білик Г.І. *Puccinellia phominii* Bilyk / Зб. праць пам'яті акад. Фоміна. – К., 1938. – С. 218–220.
2. Білик Г.І. Новий вид покiсницi з пiвдня Української РСР // Ботан. журн. АН УРСР. – 1952. – **9**, № 3. – С. 77–79.
3. Дубина Д.В., Дзюба Т.П., Нойгойзлова З. та ін. Галофітна рослинність. Класи *Bolboschoenetea maritimi*, *Festuco-Puccinellietea*, *Molinio-Juncetetea*, *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae*, *Salicornietea fruticosae*, *Juncetetea maritimi* / Відп. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко // Рослинність України. – К.: Фітосоціоцентр, 2007. – 315 с.
4. Зелена книга України / За заг. ред. чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
5. Клоков М.В. Новые украинские злаки // Ботан. мат-лы Гербария Ботан. ин-та. – Л., 1950. – **12**. – С. 35–60.
6. Коломійчук В.П. Флористична та ценотична різноманітність островів північно-західного узбережжя Азовського моря та Сиваша: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. – К., 2002. – 20 с.

7. Кречетович В.И. Род Безкильница – *Atropis* Rupr. // Флора СССР. – Л.: Изд-во АН СССР, 1934. – Т. 2. – С. 460–494.
8. Кречетович В.И. Рід *Puccinellia* Parl. – покiсниця // Флора УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – Т. 2. – С. 269–273.
9. Прокудин Ю.Н., Вовк А.Г., Петрова О.А. и др. Злаки Украины. – Киев: Наук. думка, 1977. – 520 с.
10. Уманец О.Ю. Фитоценотическая характеристика сообществ с участием *Puccinellia suvaschica* Вилук на территории Черноморского биосферного морского заповедника // Заповідна справа в Україні. – 2000. – 6, вип. 1–2. – С. 14–16.
11. Цвелев Н.Н. Род *Puccinellia* Parl. // Флора европ. части СССР. – Л.: Наука, 1974. – Т. 1. – С. 295–305.
12. Mosyakin S.L. The genus *Puccinellia* Parl. (*Poaceae*) in the Ukraine // Укр. ботан. журн. – 1992. – 49, № 1. – С. 11–14.
13. Mosyakin S., Fedoronchuk M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. – Kiev, 1999. – xxiii+ 345 p.
14. McNeill J., Barrie F.R., Burdet H.M. et al. International Code of Botanical Nomenclature (Vienna Code) adopted by the Seventeenth International Botanical Congress Vienna, Austria, July 2005. – Liechtenstein, Ruggell: A.R.G. Gantner Verlag K.-G., 2006. – 568 p.

Рекомендує до друку
Д.В.Дубина

Надійшла 24. 03. 2011 р.

Н. М. Федорончук, Л.М. Губарь, О.А. Футорна

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ТИПИФИКАЦИЯ ВИДОВ РОДА *Puccinellia* Parl. (*POACEAE*), ОПИСАННЫХ С ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ

Указаны и типифицированы пять видов рода *Puccinellia* Parl. (*Poaceae*), описанных с территории Украины. Для каждого из них приведены основная синонимика, номенклатурный тип (по протологу и голотип, изотип, лектотип или изолектотип, синтип, неотип), указаны автор вида и место хранения.

К л ю ч е в ы е с л о в а: таксономия, тип вида, базионим, голотип, лектотип, синтип, неотип, Poaceae, Puccinellia.

M.M. Fedoronchuk, L.M. Gubar, O.A. Futorna

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv
Taras Shevchenko national university of Kyiv

TYPIFICATION OF *Puccinellia* Parl. (*POACEAE*) SPECIES DESCRIBED FROM UKRAINE

Five species of the genus *Puccinellia* Parl. (*Poaceae*) described from Ukraine are typified. The following data for each species are provided: basionym, original nomenclatural citation; holotype according to protologue, or isotype, lectotype, syntype, neotype; herbarium(-a) in which the specimen(s) is(are) deposited.

К е у w o r d s: taxonomy, type specimens, basionim, holotype, lectotype, syntype, neotype, Poaceae, Puccinellia.